

Vragen en korte mededelingen

Albino Turkse tortel? In het januarinumnummer van De Levende Natuur van dit jaar komt op blz. 23 een waarneming voor „Albino van de Turkse tortel.”

Nu komt het herhaaldelijk voor, dat losgelaten of uit een voliëre ontsnapte Lachduiven zich mengen onder de Turkse tortels. De Lachduif heeft een lichtere havanakleur, terwijl ook de staart korter is dan die van de Turkse tortel.

Uit de Lachduif, al tientallen jaren talrijk in gevangenschap gekweekt, is ook een zuiver witte variëteit zonder halsring gevallen.

Het lijkt mij waarschijnlijker, dat de waargenomen „albino van de Turkse tortel” een vrijgelaten of ontsnapte zuiver witte kleurslag van de Lachduif is geweest, die zich bij de nauwverwante Turkse tortels had aangesloten.

Uit het met aandacht volgen van de vermenging van Turkse tortels met Lachduiven zal in de toekomst nog blijken, of hieruit bastaarden ontstaan, die zich ook verder in de vrije natuur voortplanten.

K. H. HEIJLEN.

Utrecht,

Cantondreef 13.

Voedsel-specialisatie. In De Levende Natuur 73 (1970), p. 97 e.v. publiceert Prof. N. Tinbergen een mededeling over beperkte voedselspecialisatie bij meeuwen. Waarschijnlijk is dit bij veel meer diersoorten het geval. Turkse tortels worden op het platte dak van het Geologisch Bureau te Heerlen in hoofdzaak gevoederd met gemengd voer. Hiervan worden de maiskorrels het eerst gegeten, daarna pas het andere zaad. Een stuk brood wordt zeer angstvallig bekeken en pas bij grote honger gegeten. Een in vrijheid gestelde Lachduif at op dat zelfde dak de eerste weken bij voorkeur slechts brood en ging pas daarna over om ook graan op te pikken in navolging van de Turkse tortels. Bij mij thuis, ca. 500 m van dit bureau verwijderd, komt ook geregeld een paartje Turkse tortels om eten. Ze krijgen broodkruimels en ander keukenafval, maar ook een handjevol gemengd graan. Tot nog toe, nu al langer dan een jaar, eten ze geen mais.

Dr. S. J. DIJKSTRA.

Heerlen,

Kruisstraat 91.

„Vogels van Schiermonnikoog”, herhaald verzoek!

Aan het eind van september 1970 wordt de soortenlijst afgesloten die het hoofdbestanddeel gaat vormen van een overzicht van alle waargenomen vogelsoorten op Schiermonnikoog.

Teneinde het geheel zo volledig en zo verantwoord mogelijk te maken is het noodzakelijk dat alle waarnemingen die op het eiland verricht zijn, worden verwerkt.

Er wordt een dankbaar gebruik gemaakt van uw gegevens; zoudt u ze willen opsturen naar:

ROB MOOSER.

Schaarsbergen,

Kemperbergerweg 111a.

Enkele aanvullingen op de Avifauna's van de Nederlandse Waddeneilanden. De vogelwereld van de Nederlandse Waddeneilanden heeft gedurende de laatste decennia sterk in het centrum van de belangstelling gestaan. Hiervan getuigen o.a. de drie lokale Avifauna's: De vogels van Texel (Van Orden & Dijkse, 1967), De vogels van Vlieland (Spaans & Swennen, 1968) en De vogels van Terschelling (Tanis, 1963). Aan de Avifauna van Schiermonnikoog wordt momenteel gewerkt.

Het belang van deze overzichten is evident: zij geven a.h.w. een dwarse doorsnede door de vogelbevolking van een bepaald gebied op een bepaald tijdstip en verschaffen bovendien een opsomming van alle belangrijke waarnemingen van broed- en trekvogels uit het verleden. Door de inventarisaties op gezette tijden te herhalen kan een duidelijk kwalitatief en kwantitatief overzicht worden verkregen van de vogelwereld van een bepaald gebied, hetgeen niet alleen wetenschappelijk van belang is, maar ook voor de bescherming van vogels, dit laatste vooral wanneer duidelijk sprake is van het afnemen van talrijkheid van een bepaalde vogelsoort en tevens aangetoond is dat een bepaalde factor in dit verband belangrijk geweest is.

Voor de bezoekers van de Waddeneilanden hebben deze Avifauna's het voordeel dat men het belang van de eigen waarnemingen kan afwegen tegen de reeds gepubliceerde. Daardoor zijn aanvullingen mogelijk en wordt onze kennis betreffende de avifauna van een bepaald gebied vollediger.

Uit onze eigen waarnemingen puttend komen wij tot de volgende aanvullingen:

Texel

Jan van Gent: op 1 mei 1970 werd een dood, adult, volkomen gaaf exemplaar gevonden op het strand bij de Krim; deze vondst kan samenhangen met de storm van 29 april 1970. Op 3 mei 1970 namen wij een levend, doch n.a.w. niet geheel fit, exemplaar waar op 100 meter uit de kust voor de Slufter.

Grauwe gans: Twee exemplaren werden door ons waargenomen ten noorden van De Cocksdorp op 24 mei 1968.

Zwarte mees: Deze soort is een broedvogelsoort die aan de rand van zijn bestaan balanceert op Texel. In 1966 was het broeden op Texel twijfelachtig. Op 25 mei 1968 hoorden wij echter een zingend exemplaar langs het Westerslag.

Roek: De Roek, die geen broedvogel is op Texel, trekt door in maart en april. De Avifauna vermeldt geen meiwaarnemingen. Op 15 mei 1968 namen wij echter een exemplaar waar bij hotel Bosch en Duin, aan het begin van het Westerslag. Vlieland

Goudvink: Op 14 oktober 1968 werd een ♀ exemplaar waargenomen bij het huis van de lange paal. Dit is de vroegste waarneming in de herfst (waarnemers: Drs. S. C. M. Schouten en T. W. J. Gadella).

Terschelling

Vaal stormvogeltje: Op 11 september 1966 werd een exemplaar waargenomen bij paal 18, fladderend over de golven, vlak voor de kust.

Noordse stormvogel: Op 10 september 1966 namen wij een exemplaar waar vlak voor de kust bij paal 18. Het vliegende exemplaar kon van zeer dichtbij uitstekend worden geobserveerd.

Kleine zwaan: Door de heer W. Dubbeldam werden wij geattendeerd op de aanwezigheid van een Kleine zwaan bij het wiel van Formerum. Op 8 en 14 september 1966 was een exemplaar ter plaatse aanwezig. Volgens de heer Dubbeldam betrof het een overzomeringsgeval.

Schiermonnikoog

Hoewel van dit eiland tot dusver geen Avifauna verscheen, zouden wij toch enkele waarnemingen aan de vergetelheid willen ontrukken.

Roodhalsgans: Door Drs. M. Lacor, Drs. M. Jansen en T. W. J. Gadella werd op 30 augustus 1969 en 1 september 1969 een exemplaar waargenomen in de Banckspolder, tussen de Wilde eenden.

Rotgans: Op 31 augustus 1969 werd een exemplaar bij het Willemsduin gezien door dezelfde

waarnemers. Het exemplaar zwom en vloog uitstekend.

Gierzwaluw: De waarneming van een exemplaar op 31 augustus 1969 boven het Willemsduin is beslist geen uitzondering. Op 31 augustus 1963 en 1 september 1963 werden tientallen exemplaren door ons waargenomen boven het dorp. Van 6-17 september 1965 werd de Gierzwaluw zeer regelmatig in vele exemplaren waargenomen boven het dorp. Op 17 september 1965 waren nog 5 exemplaren boven het dorp aanwezig. Ten opzichte van het vaste land zijn dit o.i. late waarnemingen.

Drs. M. M. GADELLA-FADDEGON,
Dr. T. W. J. GADELLA.

Bunnik,

Ds. Pasmastraat 7.

Orchis militaris L. niet in Denemarken. In mijn artikel „*Spiranthes spiralis* in Denemarken”, in De Levende Natuur 73, p. 77/81, is helaas een onjuistheid vermeld. Op p. 78 wordt de Soldaatjesorchis (*Orchis militaris*) opgegeven als een voor Denemarken inlandse soort. Deze opgave berust echter op een foutieve determinatie (A. Hansen, in litt., Bot. Mus. Universit. Kopenhagen). De plant, die enige jaren geleden op de Landbouwhogeschool te Kopenhagen werd ontvangen en werd beschouwd als *Orchis militaris*, bleek bij nader onderzoek de Bruine orchis (*Orchis purpurea*) te zijn. Het betreffende exemplaar werd verzameld op het eiland Møn, waar *Orchis purpurea* op verscheidene plaatsen gevonden wordt in bossen op kalkgrond. Volledigheidshalve volgen hier de andere Deense vindplaatsen van *Orchis purpurea*: in de bossen bij Hesnaes op het oostelijk deel van het eiland Falster, in Jutland bij Trelde en Rosenvold en op Funen in de bossen bij Vejlbj en bij Røjle. De kalkminnende *Orchis purpurea* is een van Denemarkens zeldzaamste orchideeënsoorten. Men veronderstelt dat de soort, evenals het Rood bosvogeltje (*Cephalanthera rubra*) en de Bruinrode wespenorchis (*Epipactis atrorubens*), een immigrant is uit de Littorina-periode.

PAUL DE MEY.

Rotterdam (23),
Kapershoek 65.

Blauwe Kiekendieven in Zuidelijk Flevoland. Gedurende de winter 1969/70 heb ik regelmatig 1 à 2 maal per week vogels waargenomen in Zuidelijk Flevoland. De waarnemingen werden verricht vanaf de Flevobrug bij Muiderberg langs de zuidijk in oostelijke richting over een lengte van ongeveer 12 kilometer. Het meest opvallende was het grote aantal Blauwe kiekendieven dat in de tweede helft van december en begin januari aanwezig was. Gedurende deze periode zag ik steeds ongeveer 15 Blauwe kiekendieven, weinig volwassen ♂♂, merendeels ♀♀ en onvolwassen ♂♂. Over de gehele polder zal het aantal exemplaren belangrijk hoger zijn geweest. Na half januari nam het aantal af. Toen werden meestal nog 2 à 3 ♂♂ en 1 à 2 ♀♀ waargenomen. Na 13 februari heb ik geen Blauwe kiekendieven meer gezien.

H. GRIFFIOEN.

Bussum,

C. v. d. Bergstraat 19.

Opvallend gedrag van een Haas. Het Genetisch Instituut in Amsterdam stond tot voor kort geïsoleerd achter een boerderij in de wei. Als in de winter de plassen op het land stonden kon men onder de ramen in het laboratorium vier soorten meeuwen tegelijk zien wormtrappen. Nu is die wei gedraineerd ten behoeve van tuinaanleg. Rond het gebouw is echter nog heel wat groen waarop dit voorjaar al eenmaal tenminste 9 Hazen tegelijk aan het rennen waren, en nu de tuinlui al enige malen tussen de proefkassen jonge Hazen gevonden hebben, zullen er misschien al wel meer dan een dozijn langoren te vinden zijn. Maar in de iepen van de boerderij huist een paar Zwarte kraaien en vorig jaar konden we uit de ramen zien hoe een kraai een reeds vlugge Haas bemachtigde die steeds door opspringen zijn vervolger een ogenblik op deed vliegen. Maar dadelijk daarop deed de kraai steeds weer een uitval en waarschijnlijk wist hij keer op keer een haww met de snavel te geven, waaraan de Haas tenslotte bezweek.

Deze voorgeschiedenis is nodig om de waarneming te begrijpen die ik dit jaar in mei geregeld kon doen. Er zat dan een volwassen Haas (steeds de-

zelfde?) in het gras te knabbelen die zich in beweging zette, zich met wat sprongetjes voortbewoog, ging rennen, en dan met de oren in de nek een enorme sprint nam . . . in de richting van een in het veld neergestreken kraai. Deze verhieft zich elke keer in de lucht (uit angst voor een botsing?), maar ging niet àl te veel verder weer zitten — om daar na korte tijd weer opgejaagd te worden door de Haas.

De verdediging van dit stuk weiland, juist in deze tijd, is eigenlijk alleen te begrijpen als er hier en daar zich jonge Hazen tussen het gras drukten. Zo een agressief gedrag van een Haas is echter niet direct wat men van dit dier zou verwachten, al kunnen Hazen onderling behoorlijk bakkeleien.

H. J. W. WIJSMAN.

Amsterdam,

Singel 212.

Zaadverspreiding van Grote lisdodde. In de middag van 9 april werd mijn aandacht getrokken door ontelbare in de lucht zwevende vruchtpluisjes. Het was die dag droog weer met een zwakke noordoosten wind en een temperatuur van ongeveer 7°. Uit nader onderzoek bleek dat het vruchtjes waren van de Grote lisdodde (*Typha latifolia*). Ze zijn afkomstig van planten in Zuidelijk Flevoland, waar de soort thans in grote hoeveelheden voorkomt. Een dergelijke massale zaadverspreiding van de Grote lisdodde was mij nog niet eerder opgevallen, alhoewel de planten ook in de winter reeds veel vruchtpluis hadden verloren. Het vruchtpluis van de Grote lisdodde is echter aanmerkelijk kleiner en daardoor minder opvallend dan het vruchtpluis van de Moerasandijvie, dat in de zomer vanuit Zuidelijk Flevoland overal in massa's heentrekt en meer de blik vangt.

Een boeiende beschrijving over de zaadverspreiding van de Grote lisdodde door Dr. Jac. P. Thijssen, vond ik in de 45e jaargang, 1941, pag. 152-153 van De Levende Natuur, waarbij tevens een tekening van een vruchtje is afgedrukt.

H. GRIFFIOEN.

Bussum,

C. v. d. Bergstraat 19.